

Barn till alkoholmissbrukande fäder

Referat av en gradualavhandling

Hos barn med emotionella störningar i hemmiljön utvecklas nervösa beteenderubbningar oftare än hos andra barn. Dessa rubbningar har tendensen att yttra sig i kroppsliga symtom, såsom huvudvärk, illamående, hjärtklappning, diffusa buksmärtor, gångrubbningar och trötthet. Detta medför att barnen ofta kommer att undersökas på vanliga barnavdelningar men sent eller aldrig kommer under barnpsykiatrisk undersökning och vård.

Med. lic. *Ingvar Nylander* har uppställt dessa hypoteser och söker bevisa deras riktighet i sin gradualavhandling "*Children of Alcoholic Fathers*". Han har företagit tvenne undersökningar, en på barn med kroniskt alkoholiserade äder, och en på barn, som intagits på den barn- och ungdomspsykiatriska avdelningen vid Kronprinsessan Lovisas Barnsjukhus från hem där fäderna missbrukat alkohol.

Materialet till den första undersökningen var alla 4—12 år gamla barn till män, som under tiden 1 februari till 15 juni 1958 besökt Mariapolikliniken, en av Stockholms stads nykterhetsämnds alkoholpolikliniker. Sedan 15 % vägrat deltaga i undersökningen och några fallit bort av andra anledningar återstod 229 barn fördelade på 141 familjer. Materialet var ej ett representativt genomsnitt av Stockholms befolkning, så var ex. socialgrupp III överrepresenterad. En kontrollserie av "sociala tvillingar" utvaldes så att ålder, kön, skolklass, skolbetyg samt faderns yrke i möjligaste mån överensstämde. Dock kontrollerades att fadern icke var registrerad hos nykterhetsnämnden. 3 % av kontrollerna vägrade att deltaga i undersökningen, varefter dessa bestod av 163 barn.

Författaren utförde en kroppslig och psykiatrisk undersökning av varje barn samt intervjuade modern, varvid han även bedömde hennes psykiska hälsa. Fäderna bedömdes på alkoholpolikliniken och beskrevs efter en särskild mall. Vidare kontaktade författaren barnens lärare och barnavårdscentral, tog del av journaler från sjukhus och barnpsykiatriska mottagningar och gjorde i en del fall hembesök.

Avhandlingen presenterar en rad upplysningar om den miljö i vilken de undersökta barnen levt. I samtliga fall var ju fäderna kroniska alkoholister, ofta av svår grad. Nära hälften av dem hade missbrukat sprit i mer än 10 år, i 2/3 av fallen hade de varit spritpåverkade nästan varje

dag och över hälften beskrevs som svårt störande. De kunde alla bedömas som psykiskt insufficianta. Men även mödrarna var märkta av den pressande situationen. Sålunda betecknades 1/3 av dem som psykiskt insufficianta, oftast av typen "utslitna mödrar". Detta var en statistiskt säkerställd skillnad gentemot mödrarna i kontrollmaterialet, där mental insufficiens förekom i 1/10 av fallen. Endast en av dessa alkoholisthustrur (= 3 %) hade sökt läkare för sina besvär jämfört med över hälften av de insufficianta i kontrollgruppen.

Ofta fick också mödrarna övertaga en stor del av försörjningsbördan. Över hälften av dem yrkesarbetade jämfört med drygt 1/3 i kontrollgruppen. Bostäderna bedömdes i majoriteten av fallen som acceptabla och väl hållna. Både mödrarna och barnen var välklädda utom i ett fall. Äktenskapen förde i 28 % till skilsmässa jämfört med 4 % i kontrollmaterialet.

En av de huvuduppgifter författaren förelagt sig var att visa att de ofta mycket påtagliga kroppsliga symtom, som är ett uttryck för dessa barns nervösa rubbningar, ofta för till felaktig diagnostik och behandling. Han var därför intresserad av den kontakt barnen haft med sjukvårdsinrättningar av olika slag. 54 av barnen hade sökt på öppen barnmottagning. Trots ofta långvariga och ingående undersökningar hade någon egentlig orsak till besvären — mest huvudvärk, illamående, hjärtklappning, diffusa buksmärtor, gångrubbningar och trötthet — ej påvisats hos 41 eller 3/4 av dem. I intet av dessa 41 fall hade hemsituationen omnämnts i journalanteckningarna. I kontrollserien hade 31 av barnen sökt och hos 9 av dem hade ingen kroppslig sjukdom kunnat påvisas. Skillnaden är högre än signifikant.

78 av barnen till alkoholister hade varit intagna på sjukhus och hos 23 av dem hade ingen kroppslig sjukdom kunnat påvisas. I intet av fallen finns något om alkoholism eller onormala familjeförhållanden i journalen. Motsvarande siffror för kontrollgruppen var 44 resp. 7. Skillnaden är nästan statistiskt signifikant.

På barnpsykiatrisk klinik hade man sökt för alkoholistbarnen i samma utsträckning som för kontrollbarnen, trots att symtom på psykisk sjukdom var så mycket vanligare bland de förra. På dessa mottagningar hade faderns alkoholism noterats i ungefär hälften av fallen. Undersökning-

en av barnen visade att det kroppsliga hälsotillståndet genomgående var gott fränsett karies, som var mycket utbrett, särskilt bland alkoholistbarnen.

Den psykiatriska undersökningen visade hur pålagade barnen verkligen var av hemförhållandena. 2/3 av dem var nämligen mer eller mindre mentalt insufficianta, jämfört med 1/4 av kontrollfallen. Frekvensen var lika för pojkar och flickor i alla åldrar. I många fall redovisades långvariga och för familjen problematiska nervösa symtom. Dessa var i övervägande grad av den tidigare exemplifierade kroppsliga karaktären. Dessutom varierade symtombilden med ålder och kön. Särskilt de yngre pojkarnas reaktioner var ofta störande för omgivningen, vilket medförde att de av sina lärare ofta rubricerades som problembarn. I stort sett var emellertid korrelationen mellan undersökningsresultatet och lärarnas bedömning god. Flickor och äldre pojkar med depressiva och föga uppseendeväckande symtom förbisågs dock ofta. Av de olika symtomen fanns encopres endast hos pojkar, talrubbingar och motorisk oro var vanligast hos pojkar medan buksmärtor övervägde bland flickorna.

Det var genomgående svårt att korrelera de nervösa symtomen till bestämda faktorer i den yttre miljön. Författaren fann emellertid att de barn, vars fäder var ställda under nykterhetsnämndens övervakning visade en lägre frekvens av nervösa symtom än de andra. Detta trots att dessa fäder ur alkoholsynpunkt är mer belastade och har högre frekvens av störande beteende och oförmåga att försörja familjen. De åtgärder nykterhetsnämnderna hade vidtagit inskränkte sig till övervakning och i en del fall rekommendationer att söka Mariapolikliniken. Mödrarna och barnen hade inte fått någon ökad hjälp. Endast i 13 % av fallen var faderns alkoholism känd av barnavårdsnämnden. Den enda förklaring författaren därför kan tänka sig är att övervakningen i sig har givit en ökad säkerhet åt moder och barn.

Flickorna var oftare mentalt insufficianta i de hem där modern var det, medan pojkarna oftare var mentalt insufficianta i skilsmäsofamiljer. Detta understöder tanken att flickorna för sin psykiska utveckling är mer beroende av moderns hälsotillstånd och pojkarna av faderns.

Avhandlingens andra avsnitt är en inventering av barn som varit intagna vid Kronprinsessan Lovisas barn- och ungdomspsykiatriska klinik under åren 1953—58 och som haft alkoholmissbrukande fäder. Det är sammanlagt 121 barn, eller ungefär vart 5 barn, som intagits vid klini-

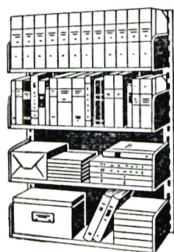
ken. I detta material är det dubbelt så många pojkar, vilket kan vara ett uttryck för att de symptom, varmed pojkarna reagerar (encopres, motorisk oro, talrubbingar) är mer socialt störande än flickornas symptom. Vidare är det dubbelt så många skilsmässor i denna undersökning jämfört med den förra. Detta kan bero på att fadern många gånger hindrat modern att söka vård för barnet. Å andra sidan har separationen tydligen ofta icke betytt att barnens psykiska besvär bortfallit.

Även i denna undersökning dominerar symtombilden av kroppsliga symptom, som ofta ledde till ingående undersökningar. Sällan kom man fram till faderns alkoholism. Detta torde delvis kunna förklaras med föräldrarnas ovilja att samarbeta med kliniken och faderns starka behov att dölja sin sjukdom, till vilket hustrun ofta medverkade.

Den refererade avhandlingen understryker hur stort behov av hjälp dessa barn har. Föräldrarnas situation hindrar dem ofta att komma i åtnjutande av den hjälp samhället har att erbjuda. Regelbunden och långvarig kontroll av fadern vid nykterhetsnämnderna, understödjande åtgärder för att förebygga mödrarnas mentala insufficienser och i fall som går till separation psykoterapi för barnen och då särskilt pojkarna skulle säkert sänka frekvensen av nervösa manifestationer bland dessa barn. Ett närmare samarbete mellan nykterhetsnämnder och barnavårdsnämnder skulle vara ett steg mot bättre resultat, anser författaren.

HYLLOR

praktiska
konstruktioner
för kontor
arkiv
bibliotek
butiker
laboratorier
privatinredn.

Sparrings

Stockholm Ö.
Försälj.-avd.: Karlavägen 89
Tel. 67 36 50 — 67 76 75